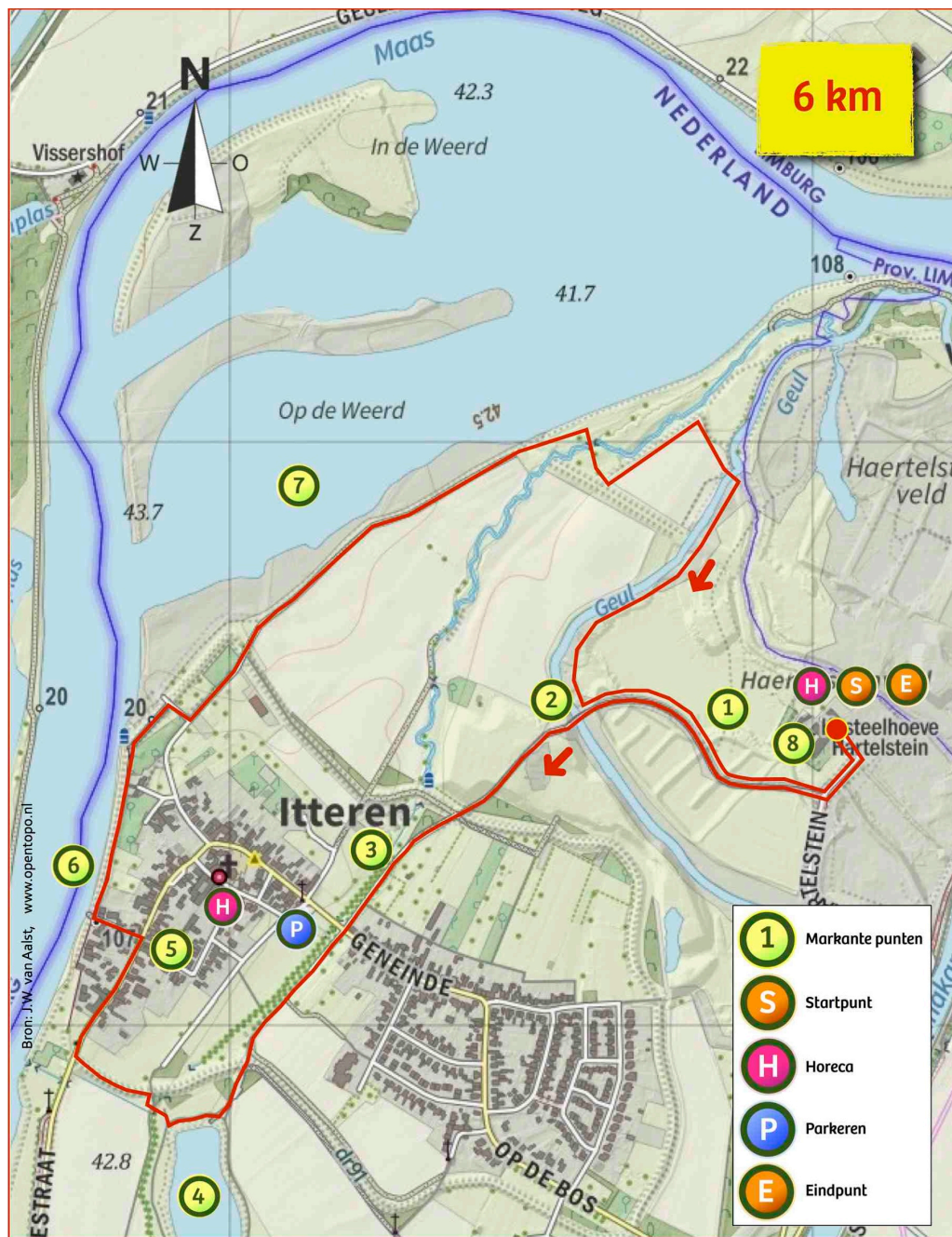

Jubileumwandeling IVN Maastricht

Natuur in de buurt

Itteren en de Grensmaas

Routebeschrijving

Start en eind: Kasteelhoeve Hartelstein, Hartelsteinweg 204, Maastricht

Afstand: ca. 6 km

De route loopt voor een deel over onverharde paden. Het kan drassig en modderig zijn. In de natuurgebieden lopen runderen en paarden los rond. Houd tenminste 25 meter afstand tot de dieren en doorkruis niet een kudde.

Het Grensmaasproject combineert grindwinning met natuurontwikkeling en hoogwaterbeveiliging. De uitvoering ligt bij het Consortium Grensmaas. Na de overstromingen in 1993 en 1995 kwamen plannen om de omgeving te beschermen. Ook moest er een einde komen aan de traditionele, natuuronvriendelijke grindwinning. De oplossing is gevonden in het verbreden van het zomerbed en het verlagen van de oevers. Bij het afgraven komen grote hoeveelheden grind en zand vrij die worden verkocht om het project te financieren. Na het afgegraven zijn de gronden ingericht als natuurgebied. De gronden rond Itteren zijn in beheer bij Staatsbosbeheer.

Ga vanuit Hartelstein tweemaal **R** naar het fietspad. Het fietspad doorkruist het natuurgebied ontstaan door de aanleg van het Grensmaasproject **[Markant punt 1]**. Volg dit fietspad en steek het bruggetje over de Geul over **[Markant punt 2]**. Je passeert de dijk (in de late jaren 90 aangelegd om het dorp Itteren te beschermen tegen hoogwaters van de Maas) en even later zie je aan de rechterkant het riviertje de Kanjel **[Markant punt 3]**. Aan het eind van het fietspad kom je bij een kruising. Je bent nu in Itteren, op de grens tussen oud en nieuw Itteren. Steek over en loop **RD** de Stuifkensweg in. Je passeert weer de dijk en daarna een hek. Voor je ligt de nieuwe recreatieplas **[Markant punt 4]**. Vóór de plas volg je het pad naar **R**. Waar het pad een bocht naar links maakt, ga je **R** en steek je de Kanjel over. Het pad voert naar de kade. Boven op de kade zijn poortjes, neem het poortje naar **L** en loop over de kruin van de dijk. Via het volgende poortje kom je op de weg van Borgharen naar Itteren. Aan de linkerkant zie je een kapel liggen. Ga naar **R** en volg de weg over de dijk het dorp Itteren in **[Markant punt 5]**. Ga na huisnummer 46 naar **L**, aan het eind

van de straat kom je bij de Maas, ga **R** en volg het voetpad **[Markant punt 6]**.

Aan de overkant van de Maas zie je de Hochtambampd liggen in België. Dit oude grindgat is het eerste natuurontwikkelingsproject aan de Maas in deze regio. Blijf het voetpad volgen tot aan het einde waar het voetpad overgaat in de dijk. Loop door tot aan het hekwerk en ga **R** en onder aan de dijk **L**. Blijf de weg volgen. Steek de dijk weer over, je komt op een kleine parkeerplaats met informatiebord. Ga door het poortje aan de rechterkant en ga **L** langs de omheining en volg de weg **RD**. Aan de linkerkant ligt een grindgat **[Markant punt 7]**. De weg wordt onverhard, sla na enkele honderden meters een pad in naar **R** net voor een grote

alleenstaande boom. Volg dit pad, ga na ca. 100 m. **L** het brede pad op, met links de bedding van de Kanjel. Het pad maakt een bocht naar rechts, je komt bij het witte bruggetje over de Geul. Ga aan de overkant naar **R**. Je loopt nu door het nieuw ontwik-

kelde natuurgebied. Volg de oever van de Geul tot aan het fietspad. Bij het fietspad **L**, fietspad volgen naar Kasteelhoeve Hartelstein **[Markant punt 8]**.

Einde van de wandeling.

Vergeet niet een bezoek te brengen aan het archeologisch bezoekerscentrum in de Kasteelhoeve Hartelstein, een bezoek meer dan waard!

Markante punten langs de route

1] Natuurontwikkeling

Na het verlagen van de oevers van de Maas is het gebied ingericht als natuurgebied. De natuur kan zich spontaan ontwikkelen, maar zonder ingrijpen ontstaat er bos met relatief weinig planten en diersoorten.

Konikspaarden en Gallowayrundersen houden de bomen en struiken binnen de perken. Andere dieren zoals konijnen en muizen helpen mee met hun geknaag.

2] De Geul

Vanaf de Belgische grens stroomt de Geul door Zuid-Limburg om bij Voulwames in de Maas uit te monden. Langs de rivier liggen plaatsen zoals Epen, Mechelen, Gulpen, Valkenburg en Meerssen. De natuur langs de Geul is bijzonder, in het water zien we vissen van snelstromend water zoals de elrits en de beekforel. Aan de oever nestelen vogels zoals ijsvogel, grote gele kwikstaart en waterspreeuw. Beroemd is de zinkflora aan de Belgische grens. Als gevolg van de zinkmijnen bij Plombières groeien er planten zoals zinkviooltje en zinkboerenkers.

3] De Kanjel

Dit is een zijrivier van de Geul en ontspringt bij Huize Severen in Amby. Vervolgens stroomt het beekje door de landgoederenzone en de Beatrixhaven om bij sluis Limmel onder het Julianakanaal te duiken. Daarna splitst de Kanjel in tweeën. De nieuwe Kanjel stroomt naar Borgharen en zorgt voor water in de gracht van het kasteel. De oude Kanjel stroomt door naar Itteren om uiteindelijk bij Hartelstein uit te monden in de Geul. Rondom de Kanjel vinden we het leefgebied van de bever. Langs delen van de oever staan nog heren en der rijken knotwilgen.

4] Recreatieplas

Het Consortium Grensmaas heeft ten zuiden van Itteren een grote plas uitgegraven. Het gebied is 10 hectare groot waarvan 7 hectare water. Een deel is aangelegd om natuurontwikkeling te stimuleren. Een deel is voor de vissers en een deel voor andere bezoekers. Het beheer wordt uitgevoerd door het Consortium Grensmaas, samen met de bewoners en de vissers. De oevers waren oorspronkelijk kaal, maar raken snel begroeid door spontane natuurontwikkeling en de aanplant van bomen door de bewoners.

5] Itteren

Dit Maasdorpje ligt op een rivierduin ter bescherming tegen de hoogwaters. Het rivierduin is niet meer zichtbaar door opslibbing van de omgeving, maar de kerk ligt nog altijd op het hoogste punt. De naam verwijst waarschijnlijk naar Ittra, een Keltische riviergodin. Het dorp ontstaat in de Middeleeuwen, maar in de 13e eeuw is er al bewoning. Itteren was vroeger voornamelijk agrarisch, getuige enkele fraaie boerderijen en twee belangrijke buitenplaatsen: Hartelstein en Meerssenhoven.

6] De Maas

De Maas ontspringt in het noorden van Frankrijk. Tijdens de ijstijden heeft de rivier

een dal van ongeveer 60 meter diep uitgesleten in de Zuid-Limburgse bodem. Ook zijn er dikke lagen grind en zand afgezet. Het is een echte regenrivier met overstromingen in de winter. Inmiddels is de rivier grotendeels getemd en geschikt gemaakt voor de scheepvaart. Tussen Borgharen en Maasbracht is de Maas ongestuwd. De Maas heeft enkele mooie meanders gemaakt en in de zomer zijn er talloze grindbanken zichtbaar in de bedding.

7] Watervogels

Dit recente grindgat is al snel ontdekt door de vogels. In het winterhalfjaar zijn hier grote aantallen watervogels te zien waaronder vele soorten eenden zoals wilde eend, winterling, smient of krakeend. Ganzen en zwanen rusten er uit. Viseters zoals fuut, dodaars en aalscholver zijn actief op jacht. Aan de oevers staan de blauwe reiger en de

grote zilverreiger. Met een beetje geluk zie je het ijsvogeltje, de visarend of verschillende soorten steltlopers.

8] kasteelhoeve Hartelstein

Dit imposante gebouw is de voorburch van het verdwenen kasteel Hartelstein. In het complex is een woongemeenschap, kringloopwinkel en een archeologisch bezoekerscentrum gevestigd. De tentoonstelling wisselt regelmatig en is opgebouwd rond een van de paardenskeletten van Borgharen. Tijdens het Grensmaasproject zijn vele archeologische vondsten gedaan waaronder 65 paardenskeletten, een overblijfsel van een belegering van Maastricht.

IVN Maastricht
www.ivn.nl/maastricht
November 2021

